

Briukhanova G. TRENDS IN PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS PRINTED MATTER IN UKRAINE: THE BEGINNING OF THE 21st CENTURY

The article investigates the trends and carried out a search for new approaches to training specialists in the design of printed materials in the period after 2000. Research of features professional activity and the content of training in the design of printed materials gives us the opportunity to analyze the trends in vocational training in modern school.

Looking back at the history of design, we can admit that design – creative direction of this kind of project activity that can form style and the face of our country, not only to be a branch of art or design.

Currently, there are situations where in pursuit of the profession of fashion designer steadily increasing number of «professionals». This is bad for the quality and fullness of training future professionals.

The transition to a market economy from the 90-years of XX century was characterized by changes in the requirements of the population to products offered for sale. Necessary things need to be supplemented emotional characteristics. The objective of the design now became to attract consumers to purchase goods, the formation of his interest in buying with the influence of the emotional state of the buyer. These tasks are essential for designers today, that in turn causes significant changes in the industry, the training of specialists in design of printed materials, the expansion of the concept of «expert in design», the emergence of new specializations, such as eco-design.

Analysis of recent researches dealing with these problems indicates that identifying today's problems in the training of future professionals of design in universities is the subject of extraordinary scientific interest in recent years.

Key words: design of printed materials; development trends; eco-design; education; European integration; the effectiveness of the system of training.

Рецензенти

Сисоєва С. О. – д. пед. н., проф., чл.-коресп. НАПН України,
Афанась'єв Ю. Л. – д. філософ. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 25.09.2015

Прийнято до друку 22.10.2015

УДК 378 : 796

Т. Г. Діба

ORCID iD 0000-0001-8636-0792

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Автором проаналізовано особливості формування змісту професійної підготовки фахівців фізичного виховання на освітньо-кваліфікаційних рівнях «молодший спеціаліст», «бакалавр», «магістр». Охарактеризовано зміст підготовки фахівців за циклами: гуманітарної й соціально-економічної, математичної та природничо-наукової, професійної та практичної підготовки. Проаналізовано розподіл навчальних годин нормативної та варіативної частин програм підготовки фахівців спеціальності фізичне виховання протягом неперервної професійної освіти. Проаналізовано зміст практичної підготовки фахівців фізичного виховання, що передбачає проходження навчальних та виробничих (педагогічних) практик.

Ключові слова: зміст професійної освіти; неперервна освіта; професійна підготовка; цикли підготовки; фахівець фізичного виховання.

Вступ. Проблема неперервної професійної підготовки перебуває в центрі уваги сучасної педагогічної науки, про що свідчать дослідження, таких вчених як С. У. Гончаренко, Я. А. Кульбашна, І. Т. Лещенко, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисоєва, Г. С. Сазоненко та проблема освіти фахівців галузі фізичного виховання та спорту, яку досліджували Г. М. Арзютов, О. Ц. Демінський, В. І. Завацький, А. П. Конох, Л. П. Сущенко, О. В. Тимошенко, Ю. М. Шкрібтій. Дослідники зазначають, що

формування змісту підготовки фахівців потрібно розглядати як цілісну, комплексну проблему, вирішення якої необхідно здійснювати на основі ґрунтовних теоретико-методологічних підходів відповідно до стандартів (Сисоєва С. О., Соколова І. В., 2010) та рекомендацій як Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) (Рашкевич Ю. М., 2014), так і відповідно Національної рамки кваліфікацій та Закону України «Про вищу освіту» (2014) (Закон України), Концепції розвит-

ку неперервної педагогічної освіти України (2013) (Концепція розвитку).

Метою статті є висвітлення особливостей формування змісту неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання.

Освітній процес, в межах якого відбувається професійна підготовка фахівців, як зазначено у Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості (Закон України). Однією з головних методологічних засад даного Закону є автономія закладів вищої освіти. Відтак університети визначають зміст освіти та дбають про забезпечення її якості. Якщо дотепер галузеві стандарти освіти визначали перелік нормативних навчальних дисциплін та обсяги їх викладання, то новий закон передбачає, що нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти формуватиметься у термінах результатів навчання, а перелік навчальних дисциплін визначатимуться самими закладами освіти. Але, на нашу думку, потрібно враховувати попередній досвід фахової підготовки та принципи формування освітніх програм (Діба Т. Г., 2015).

Державний стандарт вищої освіти містить наступні складові: перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями; перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями; вимоги до освітніх рівнів вищої освіти; вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти.

Галузеві стандарти вищої освіти складаються з компонентів: освітньо-кваліфікаційні характеристики (ОКХ) випускників вищих навчальних закладів; освітньо-професійної програми (ОПП) підготовки; засоби діагностики якості вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційні вимоги до випускників ВНЗ за напрямом підготовки/спеціальністю «Фізичне виховання» у вигляді переліку здатностей та умінь вирішувати задачі діяльності регламентує освітньо-професійна програма підготовки «молодших спеціалістів», «бакалаврів», «магістрів», що містить перелік нормативних навчальних дисциплін із зазначенням загального обсягу часу (годин), відведеного для їх вивчення та форм підсумкового контролю кожної навчальної дисципліни. Формування професійних знань фахівця фізичного виховання регламентується базовими змістовими модулями освітньо-кваліфікаційної характеристики, що є складовою Галузевого стандарту вищої освіти та містить перелік основних вимог до професійних якостей, знань і умінь фахівця фізичного вихован-

ня, які є умовою успішного виконання професійних функцій, професійного становлення та досягнення майстерності, повний перелік об'єктів (предметів) діяльності, із якими пов'язана діяльність фахівця, зазначено первинні посади, які може обіймати фахівець після закінчення ВНЗ, а також визначено його посадові обов'язки відповідно до чинних нормативних документів.

Отже, освітньо-професійні програми розроблено відповідно до форми та змісту ОКХ з урахуванням:

- обсягу кредиту ECTS в Україні (становить 30 академічних годин, а згідно з розрахунками, що узгоджуються з практикою європейських країн);
- річне навчальне навантаження студента – 60 кредитів ECTS;
- адаптовані до європейських вимог навчально-методичні документи, додаток до диплома європейського зразка;
- застосування залікових кредитів (тривалість – 30 академічних годин)
- ОПП передбачає наступні цикли підготовки:
- цикл гуманітарної й соціально-економічної підготовки;
- цикл математичної та природничо-наукової підготовки;
- цикл професійної (професійно орієнтованої) й практичної підготовки, що разом із попередніми забезпечує певний освітньо-кваліфікаційний рівень.

Таким чином, згідно освітньо-професійної програми підготовки фахівців нами проведено аналіз змісту неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання за циклами підготовки (див. Табл. 1).

Аналізуючи кількісні дані змісту за циклами підготовки фахівців фізичного виховання в процесі неперервної професійної підготовки, можна зробити наступні висновки:

1. цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки фахівців фізичного виховання на освітньо-кваліфікаційному рівні «молодший спеціаліст» складає 10,4 % від загальної кількості годин навчального плану (не враховуючи загальноосвітні дисципліни), на ОКР «бакалавр» кількість годин даного циклу збільшується до 15,0 %, а на ОКР «магістр» становить 8,8 % (див. Рис. 1). Зміст гуманітарної та соціально-економічної підготовки передбачає поглиблення та професіоналізацію мовної, філософської, політологічної, культурологічної, соціологічної, правознавчої, економічної, фізкультурно-оздоровчої освіти та її професійно-педагогічне спрямування. Перелік навчальних дисциплін та обсяг навчального часу на їх вивчення визначається стандартами вищої освіти з педагогічних спеціальностей (вчитель фізичної культури) з урахуванням їх специфіки. Збільшення обсягу навчального часу на вивчення мовних і культурологічних на-

Розподіл навчальних годин та кредитів за циклами підготовки фахівців фізичного виховання

№ п/п	Цикл підготовки	ОКР «молодший спеціаліст»			ОКР «бакалавр»			ОКР «магістр»		
		кількість годин	кількість кредитів (36год/кр)	%	кількість годин	кількість кредитів	%	кількість годин	кількість кредитів	%
1	Гуманітарної та соціально-економічної підготовки	666	18,5	10,4	1296	36,0	15,0	378	10,5	8,8
2	Математичної, природничо-наукової підготовки	378	10,5	5,8	1458	40,5	16,9	2754	76,5	63,7
3	Професійної та практичної підготовки	4518	125,5	69,7	5058	140,5	58,5			
4	Практика	864	24	13,3	720	20,0	8,3	864	24	20,0
5	Державна атестація	54	1,5	0,8	108	3	1,3	324	9	7,5
	Усього за навчальним планом:	6480	180,0	100	8640	240	100	4320	120	100

вчальних дисциплін, що відображається в змісті гуманітарної та соціально-економічної підготовки формує загальні компетентності фахівців згідно європейських стандартів вищої освіти.

Психолого-педагогічна складова змісту природничо-наукового та професійного циклу підготовки складає основу професійної підготовки фахівця фізичного виховання, як педагога і передбачає формування глибоких людинознавчих знань, комунікативних вмінь та компетенцій у сфері людських відносин. Реалізація такого підходу здійснюється через вивчення, крім традиційних навчальних дисциплін (дидактика, теорія виховання, історія педагогіки, загальна психологія, педагогічна і вікова психологія), основ педагогічної майстерності та інших навчальних дисциплін, які визначаються з урахуванням особливостей спеціальності фізичне виховання (Quennerstedt M., Larsson H., 2015).

Практична підготовка змісту неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання передбачає проходження неперервних навчальних та виробничих (педагогічних) практик, починаючи з п'ятого семестру (ОКР «молодший спеціаліст»), третього (ОКР «бакалавр») та дев'ятого (ОКР «магістр») семестру. Форми, тривалість і строки проведення практик визначаються для кожного освітньо-кваліфікаційного рівня стандартами вищої освіти зі спеціальності фізичне виховання. Виробнича (педагогічна) практика студентів на випускних курсах проводиться, як правило, з урахуванням місця майбутнього працевлаштування випускників. Загальна кількість годин

практичної підготовки фахівців фізичного виховання за освітньо-кваліфікаційними рівнями освіти представлені на Рис. 3.

Наукове й методичне обґрунтування процесу реалізації освітньо-професійної програми (послідовність вивчення навчальних дисциплін, форми і періодичність виконання індивідуальних завдань та проведення контролю) визначається структурно-логічною схемою підготовки.

Стандарти вищої освіти всіх вищих навчальних закладів містять типові складові: перелік спеціалізацій за спеціальностями; варіативні частини освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників; варіативні частини освітньо-професійних програм підготовки; варіативні частини засобів діагностики якості вищої освіти; навчальні плани; програми навчальних дисциплін. В таблиці 2 наведено розподіл загального навчального часу за відповідними циклами підготовки студентів спеціальності фізичне виховання. Варіативна частина ОПП становить 38,5 кредитів ECTS на ОКР «молодший спеціаліст», 60 кредитів за навчальним планом підготовки фахівців фізичного виховання на ОКР «бакалавр» та 29 – на ОКР «магістр» (див. Рис. 4).

Із 60 кредитів варіативної частини підготовки на ОКР бакалавр фізичного виховання 20 кредитів складають дисципліни циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки, 9 кредитів – дисципліни циклу математичної й природничо-наукової підготовки, й 31 кредит складають навчальні дисципліни професійної та практичної підготовки фахівців.

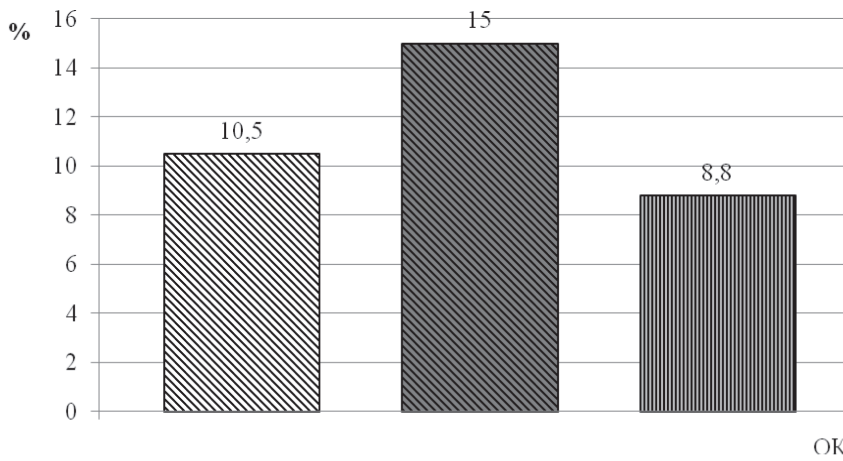

Рис. 1. Розподіл навчальних годин (%) змісту неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання за циклом гуманітарної та соціально-економічної підготовки

— молодший спеціаліст;
— бакалавр;
— магістр.

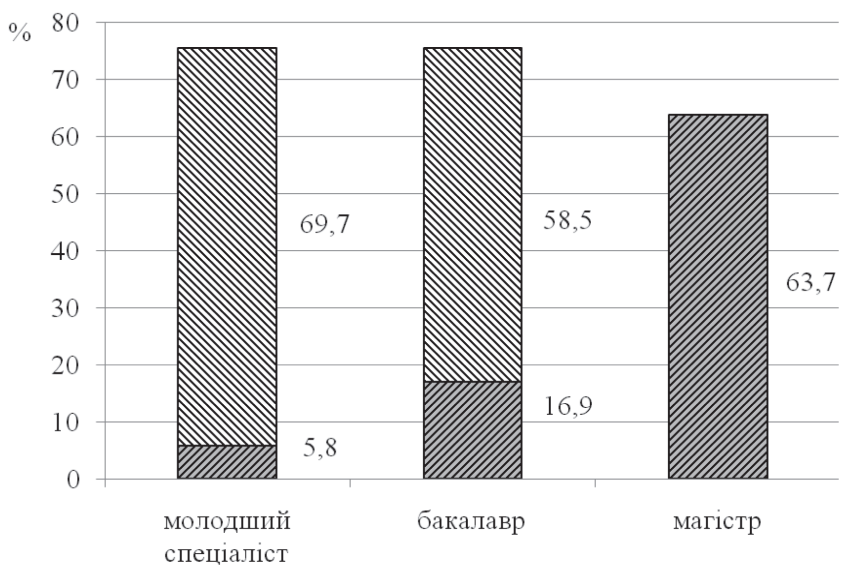

Рис. 2. Розподіл навчальних годин (%) змісту неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання за циклами математичної, природничо-наукової та гуманітарної й професійно-практичної підготовки.

— цикл професійної та практичної підготовки;
— цикл математичної, природничо-наукової підготовки.

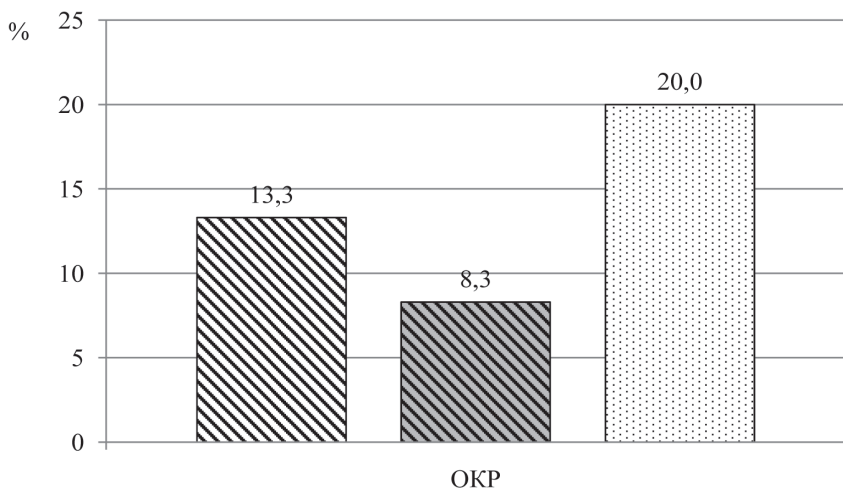

Рис. 3. Розподіл навчальних годин (%) практичної підготовки фахівців фізичного виховання

— молодший спеціаліст;
— бакалавр;
— магістр.

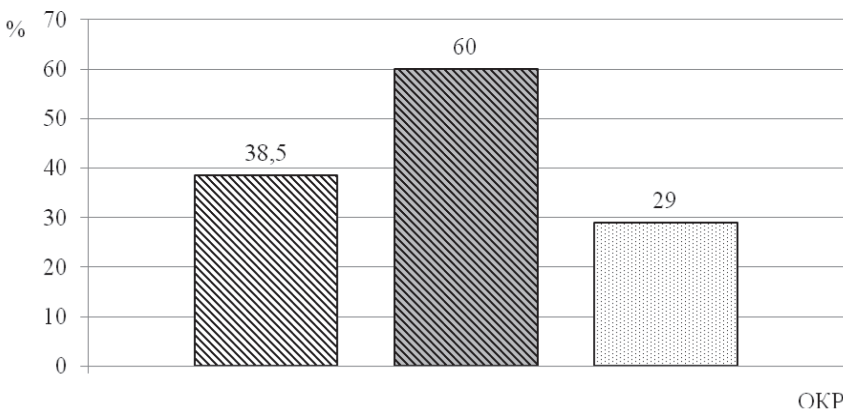

Рис. 4. Розподіл навчальних годин (кредити) варіативної частини професійної підготовки фахівців спеціальності фізичне виховання за циклами підготовки

— молодший спеціаліст;
— бакалавр;
— магістр.

Висновок. З огляду на вимоги до рівня професійної підготовки кадрів в умовах інтеграції України у світовий процес соціально-економічного розвитку потрібно модифікувати процес навчання, що ґрунтується на розробці нових галузевих стандартів вищої освіти. Слід визначити, що галузеві стандарти є невід'ємними складниками для встановлення відповідності освітніх послуг до вимог стандартів вищої освіти у сфері фізичної культури та спорту й орієнтовані на відповідність

національної системи освіти до вимог сфери праці фахівців фізкультурного профілю.

Отже, сучасна вища освіта забезпечує фундаментальну, наукову, професійну та практичну підготовку, здобуття громадянами освітньо-кваліфікаційних рівнів відповідно до їх покликань, інтересів і здібностей, удосконалення наукової та професійної підготовки, перепідготовки та підвищення їх кваліфікації.

Таблиця 2

Розподіл навчального часу за циклами підготовки фахівців спеціальності фізичне виховання

№ п/п	Цикл підготовки	ОКР «молодший спеціаліст»			ОКР «бакалавр»			ОКР «магістр»		
		кількість годин	кількість кредитів	%	кількість годин	кількість кредитів	%	кількість годин	кількість кредитів	%
Нормативна частина										
1	Гуманітарної та соціально-економічної підготовки	666	18,5	10,4	576	16,0	6,7	378	10,5	8,6
2	Математичної, природничо-наукової підготовки	378	10,5	5,9	1134	31,5	13,1	684	19,0	15,8
3	Професійної та практичної підготовки	3996	111,0	62,1	3942	109,5	45,6	1026	28,5	23,8
4	Всього за нормативною частиною	5040	140	78,4	5652	157	65,4	2088	58	48,2
Варіативна частина 8536 (178,5)-8640(240)-4320(120)										
5	Гуманітарної та соціально-економічної підготовки	-	-	-	720	20	8,3	-	-	-
	Математичної, природничо-наукової підготовки	-	-	-	324	9	3,8	-	-	-
	Професійної та практичної підготовки (ВНЗ + вибір студ.)	1386	38,5	21,6	1116	31	12,9	1044 (540+504)	29 (15+14)	24,2 (17,2+16,1)
	Всього за варіативною частиною	1386	38,5	21,6	2160	60	25	1044	29	24,2
	Всього норм. та вар. частини:	6426	178,5	100	7812	217	90,4	3132	87	72,4
	Всього за навчальним планом	8536 (2110 - СШ)	178,5	100	8640	240	100	4320	120	100

Література

1. **Дуба Т. Г.** Акмеологічні засади неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання: базові поняття / Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науково-методичний журнал. – 2015. – Випуск 1-2 (42-43). – С. 24-31.
2. **Закон України «Про вищу освіту»** (№ 1556-VII від 01.07.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>

3. **Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти** (№ 1176 від 14.08.2013) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=246597907
4. **Рашкевич Ю. М.** Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія / Ю. М. Рашкевич. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 168 с.
5. **Сисоєва С. О., Соколова І. В.** Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наук. видання / С. О. Сисоєва, І. В. Соколова / НАПН України. Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих, МОН Маріупольський гуманітарний ун-т – Київ: Видавничий Дім «ЕКМО», 2010. – 362 с.
6. **Quennerstedt M., Larsson H.** Learning movement cultures in physical education practice [Електронний ресурс] / M. Quennerstedt, H. Larsson // Sport, Education and Society. – Published online: 21 Jan 2015. DOI: 10.1080/13573322.2014.994490. – Режим доступу: <http://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13573322.2014.994490#>

Дыба Т. Г. СОВРЕМЕННЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ СОДЕРЖАНИЯ НЕПРЕРЫВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Атором проанализированы особенности формирования содержания профессиональной подготовки специалистов физического воспитания на образовательно-квалификационных уровнях «младший специалист», «бакалавр», «магистр». Дана характеристика содержания подготовки специалистов по циклам: гуманитарной и социально-экономической, математической и естественнонаучной, профессиональной и практической подготовки. Проанализировано распределение учебных часов нормативной и вариативной частей программ подготовки специалистов по физическому воспитанию в процессе непрерывного профессионального образования. Проанализировано содержание практической подготовки специалистов физического воспитания, что предполагает прохождение учебных и производственных (педагогических) практик.

Ключевые слова: непрерывное образование; профессиональная подготовка; содержание профессионального образования; специалист физического воспитания; циклы подготовки.

Dyba T. THE MODERN ASPECTS OF CONTENTS OF LIFELONG PHYSICAL EDUCATION SPECIALISTS' TRAINING DEVELOPMENT

The features of the physical education professional training content development were analyzed in the article (in such educational and qualificational levels as «junior specialist», «bachelor» and «master»). The content of professional training was characterize in accordance with following cycles: humanitarian and socio-economic, mathematical and natural sciences, vocational and practical training. It was revealed that the content of the humanitarian and socio-economic training involves deepening and professionalization of linguistic, philosophical, political, cultural, sociological, jurisprudential, economic, physical and health education and its professional and pedagogical direction. Psycho-pedagogical component of science and professional training cycle content is the basis of professional training of physical education as a teacher and involves the formation of deep humanitarian knowledge, communication skills and competence in the field of human relations.

The distribution of training hours between standardized and variable parts of training programs for physical education specialty continuous professional education was characterized.

The content of practical training of physical education was analyzed, which provides training and passing teaching (pedagogical) practices held on graduation courses, taking into account the place of future employment of graduates.

It is noted in the article that industry standards are being integral components for educational services matching to the standards of higher education in the field of physical education and sport and focused on compliance with the national education system to the requirements of physical education and sport specialists' field of work.

Keywords: content of professional education; cycles of training; lifelong/continuous education; physical education specialist; professional training.

Рецензенти:

Караман С. О. – д. пед. н., проф.,
Медведєва І. М. – д. пед. н., проф.

Стаття надійшла до редакції 19.10.2015

Прийнято до друку 22.10.2015